

4

NAUČNÁ VLASTIVĚDNÁ STEZKA

Předmostím až do pravěku

HRADISKO

Hned za Předmostím Přerovským se rozprostírala rozsáhlá skála, která před dávnem velmi vysoká býti musela, neb ještě před nedlouhými roky vypínala se vysoko nade vše střechy a stromy veškerého okolí a poskytovala zvědavému oku krásný výhled na půvabně prostranné údolí, od Lipníka a Hranic táhnoucí se k Hostýnu a odtud ku Kroměříži, k Tovačovu a Olomúci....

Veliké znamenitosti nabyla skála tím, že kolem této skály při kopání přichází se na všelijaké podzemní sklepy, jeskyně a skrýše, o jejichžto původu jistotu udati ovšem nemůžeme. Zdá se, jak i pověšť praví, že na tomto místě stával kdysi velký a pevný hrad (odkud také díl této skály až potuť Hradisko sluje)... Též i člověčí mrtvoly v těch okolních sklepech se nacházejí, kteréžto podle známek jistých bezpochyby z časů pohanstva pocházejí. Větší znamenitosti nabyla tato skála tím, že podle ní se vykopávají a nalézají kosti předpotopních velikánských zvířat, tak zvaných mamutů.

(z článku předmosteckého kaplana Daniela Deutsche „Skála předmostská“; Týdeník Hvězda, 1859)

Zatímco dnes již těžbou spraší takřka zničená Skalka (předchozí zastavení) je typickou mladopaleolitickou lokalitou kultury gravettien (30 000–20 000 let před dneškem), spojenou s člověkem dnešního typu – *Homo sapiens sapiens*, pak těžbou podstatně méně dotčené Hradisko, tedy prostor sprašového návrší s reliktem vápencového jádra, kde se právě nacházíme, je především středopaleolitickou lokalitou, spojenou s pobytem neandertálců – *Homo neanderthalensis*. To nakonec potvrdily i poslední archeologické výzkumy Archeologického ústavu AV ČR v Brně, prováděné v letech 1989–1992 na severovýchodním okraji Hradiska.

Nalezené kamenné artefakty (valounové nástroje, jádra, úštěpy a drobné retušované nástroje), přirazené k okruhu drobnovarých industrií tzv. *taubachienu*, zde byly vázány na nápadně narezlý půdní horizont náležící poslední době meziledové (120 000–100 000 let před dneškem). Souvrstí, datované metodou termoluminiscence, vznikalo asi před 100 000 lety. Analýza pylu získaného z těchto vrstev doložila pro tuto dobu přítomnost převážně listnatého lesa se zastoupením břízy, habru, jeřábu, dubu, olše, jedle, borovice a dalších dřevin.

Nositeli *taubachienu*, pro který jsou ve střední Evropě příznačné lokality vázané na nezamrzající minerální prameny (které byly přítomny rovněž zde v Předmostí i v širším okolí), byli již zmíněni neandertálci. Vyskytovali se před 150 000–30 000 lety a představovali evropskou nebo euroasijskou formu adaptovanou na podmínky mírného pásu. Je pro ně příznačná menší svalnatá postava a lebka s mozkem stejné velikosti, jako máme my, ale s charakteristickým tvarem obličejové části. Nadočnicový val byl u neandertálců podobný jako u dřívějších lidských populací. Vyčelné velké přední zuby mohly neandertálcům při práci pomáhat jako „třetí ruka“.

Neandertálci navštěvovali oblast Hradiska ve stepním prostředí ještě na začátku poslední (würmské) ledové doby, poté se nám zde nedostává nálezů.

Okolí Hradiska, a snad i návrší samotné, sehrálo pravděpodobně významnou úlohu ve slovanském období, ve střední době hradištní

Homo sapiens sapiens

Homo neanderthalensis

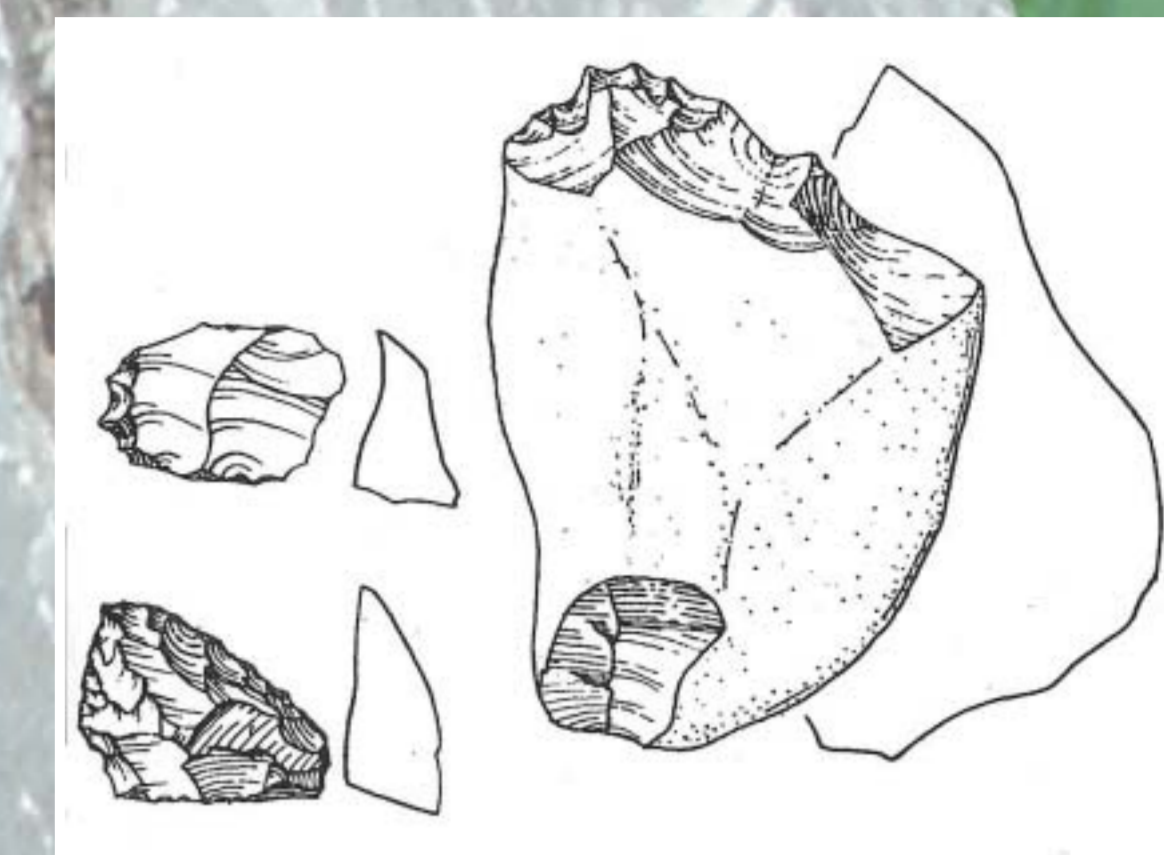
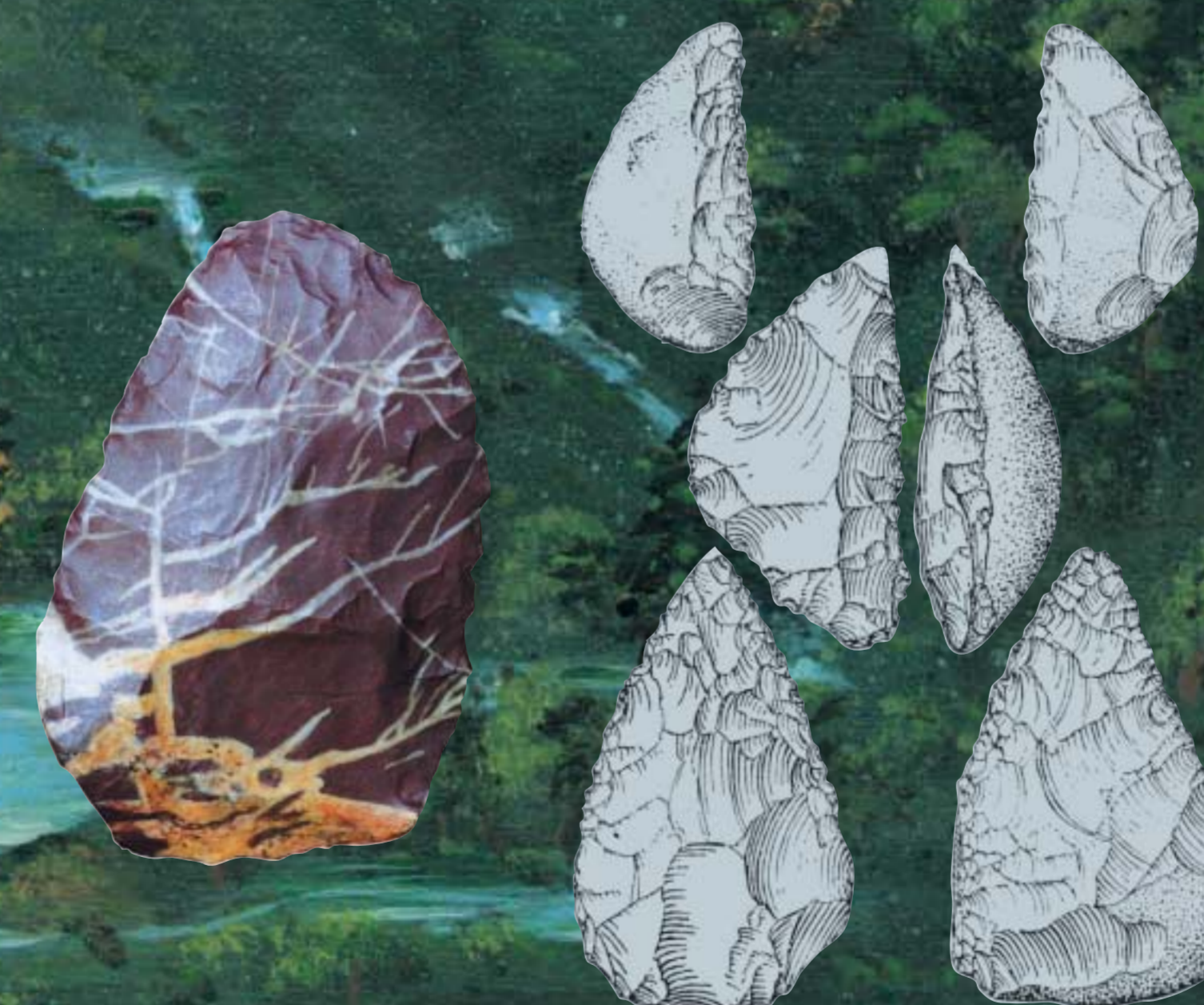
Skalka

Hradisko

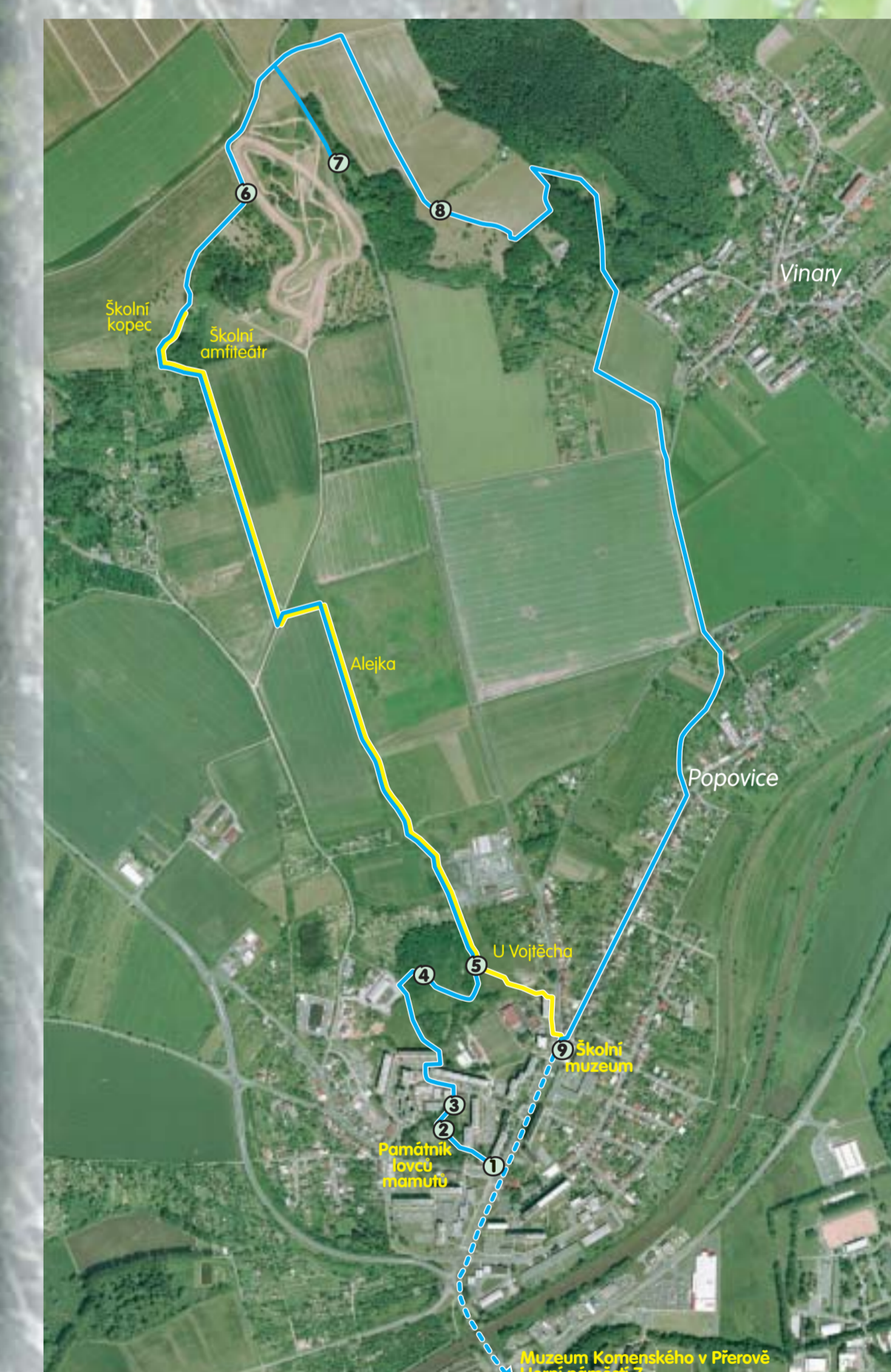

TOHLE NEVYPADÁ NA NIKOHO Z RODINY...

Předmostecká středopaleolitická industrie (zubkovaný nástroj, úhlové drasadlo, sekák)
Przedmosteckie środkowopaleolityczne narzędzia (złobkowany przyrząd, kątowy ząb, przecinak)
The Middle Palaeolithic tools from Předmostí (jagged tool, scratching tool, chisel)

(9. století n. l. až počátek 10. století), spojené s existencí Velkomoravské říše, a poté i v následující mladší době hradištní (10.–12. století). Usuzujeme tak jednak ze samotného pojmenování Hradiska a ústní tradice, jednak zejména z přítomnosti dvou velkých slovanských pohřebišť (jednoho z konce 8. až 9. století necelý kilometr severně odtud v lokalitě Nivky a druhého z 9. až 11. století objeveného v areálu bývalé Chromečkovy zahrady). Jednotlivé slovanské hroby byly nalezeny v r.1944 přímo na Hradisku. V bezprostředním okolí Hradiska hledali archeologové také předpokládané opevněné sídliště, ale dosud bohužel bez výsledku.

ŠKOLNÍ NAUČNÁ STEZKA PŘI ŽŠ J. A. KOMENSKÉHO
SZKOLNA TRASA NAUKOWA PRZY SZKOLE PODSTAWOWEJ IM. J. A. KOMENSKIEGO
THE NATURE TRAIL OF BASIC SCHOOL OF J. A. KOMENSKÝ

KM	ZASTAVENÍ / PRYZSTANEK / STOP
0,0	SONDA DO PRAVĚKU / PRZEZ PŘEDMOSTÍ DO PREHISTORII / WITAJCIE W PRZEDMOCISLU / WITELITE TO PŘEDMOSTÍ
0,2	PAMÁTIK LOVCŮ MAMUTŮ / POMNIK ŁOWCÓW MAMUTÓW / THE MONUMENT TO MAMMOTH HUNTERS
0,3	SKALKA
0,8	HRADISKO
1,0	ŠKOLNÍ STEZKA / TRASA SZKOLNA / SCHOOL TRAIL
3,0	PŘEROVSKÁ ROKLE / PARÓW PRZEROWSKI / PREROW GULCH
3,6	MAMUTÍK TOM / MAMUCIATKO TOM / THE LITTLE MAMMOTH TOM
5,2	NA POPOVICKÉM KOPCI – CO LOVCI MAMUTŮ NEVIDĚLI / CZEGO ŁOWCY MAMUTÓW NIE WIDZIELI / WHAT THE MAMMOTH HUNTERS COULD NOT SEE
8,2	ŠKOLNÍ MUZEUM / MUZEUM SZKOLNE / THE SCHOOL MUSEUM

HRADISKO

Podczas gdy prawie całkowicie zniszczona przez górnictwo Skalka (poprzedni przystanek) jest typowym górnopaleolitycznym tworem kultury gravetien (30 000–20 000 lat temu), jest przykładem miejsca osiedlenia człowieka współczesnego – *Homo sapiens sapiens*. Hradisko (Grodzisko), w dużo mniejszym stopniu dotknięte działalnością wydobywczą, jest przede wszystkim środkowopaleolityczne, a na jego terenie przebywali neandertalcy – *Homo neanderthalensis*. Potwierdziły to ostatnie badania archeologiczne prowadzone w latach 1989–1992.

Znalezione kamienne narzędzia, tworzące drobne przyrządy (tzw. *taubachien*) poprzedzały wyraźnie zacierwiony poziom gleby, który należy już do ostatniego interglacjatu (120 000–100 000 lat temu). Analiza pylu ukazała obecność w tym okresie przede wszystkim lasu liściastego (brzoza, grab, jarząb, dąb, olcha, jodła, sosna i inne drzewa).

Neandertalcy żyli przed 150 000–30 000 laty. Charakterystyczne jest dla nich nieduże umięśnione ciało i czaszka z mózgiem takiej samej jak u dzisiejszego człowieka wielkości. Charakterystyczna dla nich była budowa czaszki. Łuk brwiowy neandertalczyków był podobny do tego, który występował u dawniejszych ludzkich populacji. Wystające przednie zęby mogły neandertalczykom pomagać przy pracy, służąc za „trzecią rękę”.

Neandertalcy przychodzili do Grodziska w stepowej okolicy jeszcze na początku ostatniego (würmskiego) zlodowacenia. Późniejszych znalezisk nie odnotowano.

HRADISKO

Skalka (the previous stop), which almost disappeared due to the mining activity, is the typical Late Palaeolithic location of the Gravettien culture (30 000–20 000 years ago), linked to the humans of modern type – *Homo sapiens sapiens*. However, Hradisko, less affected by mining (the place where we are now), is mainly Middle Palaeolithic location, linked with the Neanderthal man – *Homo neanderthalensis*. This fact was confirmed by the latest archaeological excavations carried out in 1989–1992.

The artefacts, discovered in this location, were made from stone and recognized as small shape tools, i.e. *Taubachien*, linked to conspicuously red ground horizon, typical for the latest interglacial period (120 000–100 000 ago). When the pollen was analysed, it was proved that deciduous forests prevailed and the predominant trees were birch, hornbeam, rowan tree, oak, alder, fir, pine and many other kinds of trees.

The Neanderthals lived 150 000–30 000 years ago. A smaller muscular body and a skull containing a brain of the same size as the present man, however, possessing the characteristic shape of the facial part were the typical features of the Neanderthals. The superciliary ridge of the Neanderthals was similar to earlier humans and protruding big front teeth could help during work as the “third hand”.

The Neanderthals visited the area of Hradisko and its prairie environment even at the beginning of the last (Würm) glacial period, and no further findings after this stage are available.